

รูปแบบกิจกรรมการตรวจผู้ประกอบการร้านค้า ในงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุข เครือข่ายโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพในเขตตำบลบ้านค้อ อำเภอโพนสวรรค์ จังหวัดนครพนม

Activities in the Monitoring in Grocery Entrepreneur Consumer Protection
in the Network of Health Promoting Hospital in Ban Kho Sub-District,
Phonsawan District, Nakhon Phanom Province.

ปัญญา ธีระกำจาย¹ กิตติศักดิ์ เวฬุวนารักษ์² และชบาไพร เวฬุวนารักษ์³

¹ งานเภสัชกรรม โรงพยาบาลโพนสวรรค์ จังหวัดนครพนม

² โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านค้อ อำเภอโพนสวรรค์ จังหวัดนครพนม

³ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านห้วยไโท อำเภอโพนสวรรค์ จังหวัดนครพนม

บทคัดย่อ

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการดำเนินกิจกรรมการตรวจผู้ประกอบการร้านค้าในรูปแบบใหม่โดยเปรียบเทียบกับรูปแบบเก่าในด้านงบประมาณ ระยะเวลา และผลการดำเนินงาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้ประกอบการร้านค้าในเขตตำบลบ้านค้อ อำเภอโพนสวรรค์ จังหวัดนครพนม จำนวน 66 คน เลือกแบบเจาะจง เก็บข้อมูลในปีงบประมาณ 2555-2556 (1 ตุลาคม 2554-30 กันยายน 2556) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ แบบบันทึกการตรวจร้านค้า แบบบันทึกการปฏิบัติงาน และแบบบันทึกการใช้จ่ายงบประมาณ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานโดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลแบบ paired sample t-test ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 เปอร์เซ็นต์ ผลการศึกษาพบว่า กิจกรรมการตรวจผู้ประกอบการร้านค้าในรูปแบบใหม่ ใช้งบประมาณในการดำเนินงานกิจกรรมการตรวจผู้ประกอบการร้านค้าน้อยกว่ารูปแบบเก่า จำนวน 7,660 บาท (ร้อยละ 32.80) ระยะเวลารวมในการตรวจผู้ประกอบการร้านค้าในรูปแบบใหม่น้อยกว่ารูปแบบเก่า จำนวน 9 วัน (ร้อยละ 42.86) และผลการดำเนินงานมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) สรุปได้ว่า รูปแบบการดำเนินงานในกิจกรรมการตรวจผู้ประกอบการร้านค้ารูปแบบใหม่มีผลสัมฤทธิ์ในการดำเนินงานที่ดีกว่ารูปแบบเก่าทั้งในด้านการใช้งบประมาณ ระยะเวลา และผลการดำเนินงาน ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ข้อเสนอแนะของการดำเนินงานในกิจกรรมการตรวจผู้ประกอบการร้านค้าในรูปแบบใหม่ต้องอาศัยกระบวนการวางแผนที่รอบคอบ ทั้งในด้านการกำหนดระยะเวลา การจัดแบ่งหน้าที่ และขั้นตอนการดำเนินงานที่ต้องผ่านการซักซ้อมอย่างชำนาญ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานในกิจกรรมการตรวจผู้ประกอบการร้านค้าต่อไป

คำสำคัญ: การตรวจผู้ประกอบการร้านค้า, งานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุข

This study was the experimental research aimed to compare the effectiveness of activities in the monitoring in grocery entrepreneurs in the new model with the old model in budget, duration and operating activities. The sample groups were 66 grocery entrepreneurs in Ban Kho sub-district by using a specific selective method (purposive sampling). Data collection in fiscal year 2012-2013 (1 October 2011 - 30 September 2013) The instruments used for data collection were the grocery entrepreneur checking forms, the job operating forms and the budget spending record forms. Frequency, percentage, mean and standard deviation were used for statistical analysis and paired sample t-test was used for hypothesis analysis at 95% significant level. The study results found that the new model of activities in the monitoring in grocery entrepreneurs used 7,660 Baht (32.80%) less than the old model, consumed 12 days less than the old model and the operating activities is significant by different from the old model ($p < 0.05$). It could be concluded that the effectiveness in the new model of activities in the monitoring in grocery entrepreneurs is better than the old model, in terms of budget, duration and operating activities are consistent with the hypothesis. The monitoring plan should be scrutinized in duration, responsibility and process for better effectiveness.

Keywords: consumer protection, grocery entrepreneurs

บทนำ

จากการดำเนินงานในปีงบประมาณ 2555 รูปแบบในการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคในกิจกรรมการตรวจผู้ประกอบการร้านค้า เป็นไปในลักษณะแยกเขตพื้นที่รับผิดชอบ ขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานระดับบังคับบัญชา ปัญหาจากการตรวจผู้ประกอบการร้านค้า ปีงบประมาณ 2555 รอบที่ 1 จำนวน 66 คน พบว่ามีการจำหน่ายยาที่ห้ามจำหน่าย จำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 93.94 พบเครื่องสำอางที่ห้ามจำหน่าย จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 4.84 และพบการจำหน่ายอาหารที่ฉลากไม่ถูกต้องตามกฎหมาย จำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้ศึกษาและคณะเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ตลอดจนภาคีเครือข่ายในการดำเนินงาน ได้วิเคราะห์ปัญหาในการดำเนินงาน พบว่ารูปแบบการดำเนินงานในอดีต ซึ่งมีเจ้าหน้าที่ดำเนินงานภายในเขตรับผิดชอบของตนเองนั้น ทำให้ผู้ประกอบการร้านค้าไม่ให้ความร่วมมือในการดำเนินงาน และการจัดประชุมชี้แจงเพื่อทำความเข้าใจกับผู้ประกอบการร้านค้า จัดในช่วงกลางวัน ซึ่งเป็นเวลาที่ผู้ประกอบการร้านค้าเปิดร้านอยู่ ส่งผลให้ผู้ประกอบการร้านค้าส่งตัวแทนเข้ารับการอบรม ทำให้ไม่ได้รับทราบข้อมูลที่สำคัญบางอย่างได้ ดังนั้น เห็นควรปรับเปลี่ยนรูปแบบการออกตรวจผู้ประกอบการร้านค้า เป็นรูปแบบทีมปฏิบัติการเฉพาะกิจ

ที่มาจากต่างสถานบริการ และปรับเปลี่ยนเวลาในการจัดอบรมเพื่อให้สอดคล้องกับช่วงเวลาที่ผู้ประกอบการสามารถเข้ารับการอบรมอย่างเต็มที่

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาต้องการประเมินผลประสิทธิภาพการดำเนินกิจกรรมการตรวจผู้ประกอบการร้านค้าในรูปแบบใหม่เปรียบเทียบกับรูปแบบเก่า ทั้งในด้านงบประมาณ ระยะเวลา และผลการดำเนินงาน อันจะนำไปสู่รูปแบบการดำเนินงานที่ช่วยคุ้มครองผู้บริโภคให้ได้รับความปลอดภัยในการเลือกใช้ผลิตภัณฑ์สุขภาพจากร้านค้าในพื้นที่ โดยการดำเนินงานในรูปแบบเก่าเป็นกิจกรรมการตรวจร้านค้าโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในเขตรับผิดชอบ เพียง 1 คน ส่วนการดำเนินงานรูปแบบใหม่เป็นกิจกรรมการตรวจร้านค้าโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในเขตพื้นที่รับผิดชอบและเจ้าหน้าที่สาธารณสุขนอกเขตพื้นที่รับผิดชอบ รวมจำนวน 3 คน และมีการจัดแบ่งหน้าที่และความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการดำเนินกิจกรรมการตรวจผู้ประกอบการร้านค้าในรูปแบบใหม่โดยเปรียบเทียบกับรูปแบบเก่าในด้านงบประมาณ ระยะเวลา และผลการดำเนินงาน

สมมติฐานการศึกษา

การดำเนินงานในกิจกรรมการตรวจผู้ประกอบการร้านค้าในรูปแบบใหม่ใช้ระยะเวลางบประมาณ และมีผลการดำเนินงานที่แตกต่างจากการดำเนินงานรูปแบบเก่า

รูปแบบการศึกษา

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (experimental research) ใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูล คือ แบบบันทึกการตรวจร้านค้า แบบบันทึกการปฏิบัติงาน และแบบบันทึกการใช้จ่ายงบประมาณ

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบ

สมมติฐานโดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลแบบ paired sample t-test ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 เปอร์เซ็นต์

ขอบเขตของงานวิจัย

เป็นการศึกษาประสิทธิภาพการดำเนินกิจกรรมการตรวจผู้ประกอบการร้านค้าในงานคุ้มครองผู้บริโภคของเครือข่ายโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพในเขตตำบลบ้านค้อ อำเภอโพธาราม จังหวัดนครพนม โดยมีกลุ่มเป้าหมายเป็นผู้ประกอบการร้านค้าที่เปิดดำเนินการในปีงบประมาณ 2555-2556 จำนวน 66 คน ใช้การเลือกแบบเจาะจง

นิยามศัพท์เฉพาะ

รูปแบบการดำเนินงานแบบเก่า

กิจกรรมการตรวจผู้ประกอบการร้านค้าในงานคุ้มครองผู้บริโภค ที่ดำเนินการในปีงบประมาณ 2555 มีขั้นตอนในการดำเนินการดังนี้

1. จัดอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการร้านค้าจำนวน 1 ครั้ง
2. กิจกรรมการตรวจผู้ประกอบการร้านค้าโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในเขตพื้นที่รับผิดชอบ จำนวน 1 คน ครั้งที่ 1
3. กิจกรรมการตรวจผู้ประกอบการร้านค้าโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในเขตพื้นที่รับผิดชอบ จำนวน 1 คน ครั้งที่ 2

รูปแบบการดำเนินงานแบบใหม่

กิจกรรมการตรวจผู้ประกอบการร้านค้าในงานคุ้มครองผู้บริโภค ที่ดำเนินการในปีงบประมาณ 2556 มีขั้นตอนในการดำเนินการดังนี้

1. กิจกรรมการตรวจผู้ประกอบการร้านค้า โดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในเขตพื้นที่รับผิดชอบและเจ้าหน้าที่สาธารณสุขนอกเขตพื้นที่รับผิดชอบ รวมจำนวน 3 คน มีการจัดแบ่งหน้าที่และความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน ครั้งที่ 1
2. จัดประชุมชี้แจงและตอบข้อซักถามของผู้ประกอบการร้านค้าในภาคค่ำ (ภายในวันเดียวกันหลังการตรวจ)

3. กิจกรรมการจัดทำบันทึกข้อตกลงในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์สุขภาพในร้านชำ ระหว่างเจ้าหน้าที่สาธารณสุขและผู้ประกอบการร้านชำ (พร้อมกับการจัดประชุมชี้แจง)

4. กิจกรรมการตรวจผู้ประกอบการร้านชำ โดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในเขตพื้นที่รับผิดชอบและเจ้าหน้าที่สาธารณสุขนอกเขตพื้นที่รับผิดชอบ รวมจำนวน 3 คน โดยมีการจัดแบ่งหน้าที่และความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน ครั้งที่ 2 (ระยะเวลาห่างกันประมาณ 3 เดือน โดยไม่มีการแจ้งล่วงหน้า)

ผลิตภัณฑ์สุขภาพ หมายถึง

1. อาหาร ตามนิยามของพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522

2. ยา ตามนิยามของพระราชบัญญัติยา พ.ศ. 2510

3. เครื่องสำอาง ตามนิยามของพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2535

4. ยาเสพติดให้โทษ ตามนิยามของพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522

5. วัตถุออกฤทธิ์ ตามนิยามของพระราชบัญญัติวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท พ.ศ. 2518

6. สารระเหย ตามนิยามของพระราชกำหนดป้องกันการใช้สารระเหย พ.ศ. 2533

7. เครื่องมือแพทย์ ตามนิยามของพระราชบัญญัติเครื่องมือแพทย์ พ.ศ. 2531

8. วัตถุอันตรายที่ใช้ในบ้านเรือน ตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535

ผลการดำเนินงาน

ส่วนที่ 1 เปรียบเทียบด้านการใช้จ่ายงบประมาณ

เปรียบเทียบการใช้จ่ายงบประมาณระหว่างรูปแบบเก่ากับรูปแบบใหม่ ผู้ศึกษาได้ใช้ข้อมูลจากรายงานการใช้จ่ายงบประมาณตามโครงการพบว่า ในรูปแบบใหม่มีค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานจำนวนน้อยกว่ารูปแบบเก่า เป็นเงิน 7,660 บาท คิดเป็นร้อยละ 32.82 โดยกิจกรรมการสำรวจความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์สุขภาพ ครั้งที่ 1 ใช้งบประมาณเท่ากันคือ 330 บาท การจัดอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการร้านชำ ใช้งบประมาณลดลง 6,950 บาท (ร้อยละ 59.81) กิจกรรมการตรวจผู้ประกอบการ ร้านชำ ครั้งที่ 1 และ ครั้งที่ 2 ใช้งบประมาณลดลงเท่ากันคือ 520 บาท (ร้อยละ 9.40) กิจกรรมการจัดทำบันทึกข้อตกลงในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์สุขภาพในร้านชำ ระหว่างเจ้าหน้าที่และผู้ประกอบการร้านชำ ใช้งบประมาณเพิ่มขึ้น 330 บาท (ร้อยละ 100) และกิจกรรมการสำรวจความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์สุขภาพ ครั้งที่ 2 ใช้งบประมาณเท่ากันคือ 330 บาท ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานเปรียบเทียบระหว่าง รูปแบบเก่าและรูปแบบใหม่

ลำดับ	รายการใช้จ่าย	รูปแบบเก่า (บาท)	รูปแบบใหม่ (บาท)	ผลต่าง (บาท) (ร้อยละ)
1	กิจกรรมการสำรวจ ความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์สุขภาพ ครั้งที่ 1	330	330	0 (0.00)
	– ค่าแบบสำรวจ	330	330	0 (0.00)
2	จัดอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการร้านชำ	11,620	4,670	6,950 (59.81)
	– ค่าอาหารกลางวัน	3,300	–	3,300 (100.00)
	– ค่าอาหารว่างและเครื่องดื่ม	3,300	1,650	1,650 (50.00)
	– ค่าสถานที่และเครื่องเสียง	2,000	–	2,000 (100.00)
	– ค่าวัสดุในการอบรม	1,220	1,220	0 (0.00)
	– ค่าวิทยากร	1,800	1,800	0 (0.00)

ตารางที่ 1 ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานเปรียบเทียบระหว่าง รูปแบบเก่าและรูปแบบใหม่ (ต่อ)

ลำดับ	รายการใช้จ่าย	รูปแบบเก่า (บาท)	รูปแบบใหม่ (บาท)	ผลต่าง (บาท) (ร้อยละ)
3	กิจกรรมการตรวจผู้ประกอบการร้านค้า ครั้งที่ 1	5,530	5,010	520 (9.40)
	– ค่าตอบแทนการปฏิบัติงานเชิงรุก	5,200	4,680	520 (10.00)
	– ค่าเอกสารแบบตรวจร้านค้า	330	330	0 (0.00)
4	กิจกรรมการตรวจผู้ประกอบการร้านค้า ครั้งที่ 2	5,530	5,010	520 (9.40)
	– ค่าตอบแทนการปฏิบัติงานเชิงรุก	5,200	4,680	520 (10.00)
	– ค่าเอกสารแบบตรวจร้านค้า	330	330	0 (0.00)
5	กิจกรรมการจัดทำบันทึกข้อตกลงในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์สุขภาพในร้านชำระหว่างเจ้าหน้าที่และผู้ประกอบการร้านค้า	–	330	–330 (–100.00)
	– ค่าเอกสาร	–	330	–330 (–100.00)
6	กิจกรรมการสำรวจความรู้ ทักษะ และการปฏิบัติในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์สุขภาพ ครั้งที่ 2	330	330	0 (0.00)
	– ค่าเอกสาร	330	330	0 (0.00)
รวม		23,340	15,680	7,660

จากตารางพบว่าในรูปแบบใหม่ การจัดอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการร้านค้าใช้งบประมาณลดลงมากที่สุด คือ 6,950 บาท (ร้อยละ 59.81) รองลงมาคือ กิจกรรมการตรวจผู้ประกอบการร้านค้า ครั้งที่ 1 และ ครั้งที่ 2 ลดลงเท่ากัน เป็นเงิน 520 บาท (ร้อยละ 9.40) ส่วนการดำเนินงานในรูปแบบใหม่จะมีค่าใช้จ่ายในกิจกรรมการจัดทำบันทึกข้อตกลงในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์สุขภาพในร้านชำ ระหว่างเจ้าหน้าที่และผู้ประกอบการร้านค้าเพิ่มขึ้น จำนวน 330 บาท (ร้อยละ 100.00)

ส่วนที่ 2 เปรียบเทียบด้านระยะเวลา

ในการเปรียบเทียบด้านระยะเวลาที่ใช้ในการดำเนินงานรูปแบบเก่ากับรูปแบบใหม่ พบว่าในรูปแบบใหม่ใช้ระยะเวลาน้อยกว่าในรูปแบบเก่า จำนวน 9 วัน คิดเป็นร้อยละ 42.86 โดยกิจกรรมการสำรวจความรู้ ทักษะ และการปฏิบัติในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์สุขภาพ ครั้งที่ 1 ใช้เวลาเพิ่มขึ้น 3 วัน (ร้อยละ 100.00) การจัดอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการร้านค้าใช้เวลาลดลง 1 วัน (ร้อยละ 100.00) กิจกรรมการตรวจผู้ประกอบการร้านค้า ครั้งที่ 1 และ 2 ใช้เวลาลดลงเท่ากันคือ 7 วัน (ร้อยละ 70.00) และกิจกรรมการสำรวจ ความรู้ ทักษะ และการปฏิบัติในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์สุขภาพ ครั้งที่ 2 ใช้เวลาเพิ่มขึ้น 3 วัน (ร้อยละ 100.00) ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบระยะเวลาที่ใช้ในการดำเนินงานระหว่างรูปแบบเก่าและรูปแบบใหม่

ลำดับ	รายการจ่าย	รูปแบบเก่า (วัน)	รูปแบบใหม่ (วัน)	ผลต่าง (วัน) (ร้อยละ)
1	กิจกรรมการสำรวจความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติ ในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์สุขภาพ ครั้งที่ 1	–	3	–3 (–100.00)
2	จัดอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการร้านค้า	1	–	1 (100.00)
3	กิจกรรมการตรวจผู้ประกอบการร้านค้า ครั้งที่ 1 และกิจกรรมการ จัดทำบันทึกข้อตกลงในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์สุขภาพในร้าน ระหว่างเจ้าหน้าที่และผู้ประกอบการร้านค้า	10	3	7 (70.00)
4	กิจกรรมการตรวจผู้ประกอบการร้านค้า ครั้งที่ 2	10	3	7 (70.00)
5	กิจกรรมการสำรวจ ความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติ ในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์สุขภาพ ครั้งที่ 2	–	3	–3 (–100.00)
รวม		21	12	9 (42.86)

จากตารางพบว่า เวลาที่ใช้ในกิจกรรมการตรวจผู้ประกอบการร้านค้าครั้งที่ 1 และ 2 ลดลงเท่ากันคือ 7 วัน (ร้อยละ 70.00) ส่วนเวลาที่ใช้ในกิจกรรมการสำรวจความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์สุขภาพ ครั้งที่ 1 และ 2 เพิ่มขึ้นเท่ากันคือ 3 วัน (ร้อยละ 100.00)

ส่วนที่ 3 เปรียบเทียบผลการดำเนินงานในรูปแบบเก่ากับรูปแบบใหม่

การเปรียบเทียบผลการดำเนินงานในรูปแบบเก่ากับรูปแบบใหม่ ผู้ศึกษาได้ใช้ข้อมูลการตรวจผู้ประกอบการร้านค้ารูปแบบเก่า ครั้งที่ 2 เปรียบเทียบกับรูปแบบใหม่ ครั้งที่ 2 โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 ผลการดำเนินงาน

3.1.1 ปัญหาที่พบของผู้ประกอบการร้านค้า

ในการเปรียบเทียบผลการดำเนินงานด้านปัญหาที่พบของผู้ประกอบการร้านค้าพบว่า การดำเนินงานในรูปแบบเก่า ครั้งที่ 2 พบปัญหารวม 267 รายการ ส่วนรูปแบบใหม่ ครั้งที่ 2 จำนวน 11 รายการ ซึ่งลดลงจากรูปแบบเก่า จำนวน 256 รายการ คิดเป็นร้อยละ 95.88 ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบจำนวนปัญหาผลิตภัณฑ์สุขภาพที่พบแยกตามกฎหมายต่างๆ ในร้านค้าตามวิธีการดำเนินงานในรูปแบบเก่าและรูปแบบใหม่ ครั้งที่ 2

รายละเอียด	จำนวนปัญหาที่พบ (รายการ)		ผลต่างของปัญหา (รายการ)
	รูปแบบเก่า ครั้งที่ 2	รูปแบบใหม่ ครั้งที่ 2	
1. พระราชบัญญัติอาหาร	117	6	111
2. พระราชบัญญัติยา	148	4	144
3. พระราชบัญญัติเครื่องสำอาง	2	1	1
4. พระราชกำหนดป้องกันการใช้สารระเหย	0	0	0
5. พระราชบัญญัติเครื่องมือแพทย์	0	0	0
6. พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย	0	0	0
รวม	267	11	256

จากตารางที่ 3 พบว่า ปัญหาตามพระราชบัญญัติยา มีจำนวนลดลงมากที่สุด คือ 144 รายการ รองลงมา คือ ปัญหาตามพระราชบัญญัติอาหาร ลดลงจำนวน 111 รายการ และปัญหาตามพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง ลดลงจำนวน 1 รายการ ส่วนพระราชกำหนดป้องกันการใช้สารระเหย พระราชบัญญัติเครื่องมือแพทย์ และพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย ไม่พบปัญหาทั้งรูปแบบเก่าและรูปแบบใหม่

3.1.2 ผู้ประกอบการร้านค้าที่พบปัญหา

ในการเปรียบเทียบผลการดำเนินงานด้านผู้ประกอบการร้านค้าที่พบปัญหา พบว่าการดำเนินงานในรูปแบบเก่า รอบที่ 2 พบปัญหา รวมจำนวน 103 คน ส่วนรูปแบบใหม่ รอบที่ 2 พบปัญหา รวมจำนวน 11 คน ซึ่งลดลงจากรูปแบบเก่า จำนวน 92 คน คิดเป็นร้อยละ 89.30 ดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบจำนวนผู้ประกอบการร้านค้าที่พบปัญหาผลิตภัณฑ์สุขภาพตามกฎหมายต่างๆ ในรูปแบบเก่าและรูปแบบใหม่ รอบที่ 2

รายละเอียด	จำนวนปัญหาที่พบ (นับซ้ำ) (คน)		ผลต่างของปัญหา (คน) (ร้อยละ)
	รูปแบบเก่า ครั้งที่ 2	รูปแบบใหม่ ครั้งที่ 2	
1. พระราชบัญญัติอาหาร	58	6	52
2. พระราชบัญญัติยา	43	4	39
3. พระราชบัญญัติเครื่องสำอาง	2	1	1
4. พระราชกำหนดป้องกันการใช้สารระเหย	0	0	0
5. พระราชบัญญัติเครื่องมือแพทย์	0	0	0
6. พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย	0	0	0
รวม	103	11	92

จากตารางพบว่า ปัญหาตามพระราชบัญญัติอาหาร มีจำนวนลดลงมากที่สุด คือ 52 คน รองลงมาคือ ปัญหาตามพระราชบัญญัติยา ลดลงจำนวน 39 คน และปัญหาตามพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง ลดลงจำนวน 1 คน ส่วนพระราชกำหนดป้องกันการใช้สารระเหย พระราชบัญญัติเครื่องมือแพทย์ และพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย ไม่พบปัญหาทั้งรูปแบบเก่าและรูปแบบใหม่

3.1.3 จำนวนปัญหาและร้อยละต่อผู้ประกอบการร้านค้า

จากผลการดำเนินงานด้านจำนวนปัญหาและร้อยละต่อผู้ประกอบการร้านค้าพบว่า การดำเนินงานในรูปแบบเก่า ครั้งที่ 2 พบปัญหาเฉลี่ย 4.04 รายการ/คน โดยจำนวนปัญหามากที่สุด 3 อันดับแรก คือ ปัญหาจำนวน 9 รายการ พบในผู้ประกอบการร้านค้า 1 คน ปัญหาจำนวน 8 รายการ พบในผู้ประกอบการร้านค้า 4 คน และปัญหาจำนวน 7 รายการ พบในผู้ประกอบการร้านค้า 7 คน และมีผู้ประกอบการร้านค้าที่ไม่พบปัญหา จำนวน 2 คน ส่วนการดำเนินงานในรูปแบบใหม่ ครั้งที่ 2 พบปัญหาเฉลี่ยลดลงเป็น 0.16 รายการ/คน โดยจำนวนปัญหามากที่สุด 3 อันดับแรก คือ ปัญหาจำนวน 3 รายการ พบในผู้ประกอบการร้านค้า 1 คน ปัญหาจำนวน 2 รายการ พบในผู้ประกอบการร้านค้า 2 คน และปัญหาจำนวน 1 รายการ พบในผู้ประกอบการร้านค้า 4 คน และมีผู้ประกอบการร้านค้าที่ไม่พบปัญหา จำนวน 59 คน ดังแสดงในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 เปรียบเทียบจำนวนปัญหาต่อผู้ประกอบการร้านค้าในรูปแบบเก่าและรูปแบบใหม่ ครั้งที่ 2

จำนวนปัญหาที่พบ (รายการ)	รูปแบบเก่า ครั้งที่ 2	รูปแบบใหม่ ครั้งที่ 2
	ผู้ประกอบการร้านค้า (คน)	ผู้ประกอบการร้านค้า (คน)
ไม่พบปัญหา	2	59
1	8	4
2	11	2
3	9	1
4	9	–
5	6	–
6	9	–
7	7	–
8	4	–
9	1	–
รวม	66	66
	$\bar{X} = 4.01, S.D. = 2.32$	$\bar{X} = 0.16, S.D. = 0.54$
	Max. = 9, Min. = 0	Max. = 3, Min. = 0

3.2 เปรียบเทียบปัญหาที่พบจากการดำเนินงานรูปแบบเก่าและรูปแบบใหม่ ครั้งที่ 2

จากการเปรียบเทียบผลการดำเนินงานในรูปแบบเก่าและรูปแบบใหม่ ครั้งที่ 2 พบว่า ผลการดำเนินงานในรูปแบบใหม่ มีความแตกต่างกับรูปแบบเก่า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 เปอร์เซนต์ ($p < 0.05$) ดังแสดงในตารางที่ 6

ตารางที่ 6 เปรียบเทียบผลการดำเนินงาน (จำนวนรายการที่มีปัญหาต่อผู้ประกอบการ 1 ราย) ในรูปแบบเก่าและรูปแบบใหม่ ครั้งที่ 2

รอบดำเนินการ	ค่าเฉลี่ย				
	จำนวน ผู้ประกอบการ (ราย)	ค่าเฉลี่ย ปัญหาที่พบต่อราย	S.D.	t	p-value
รูปแบบเก่า ครั้งที่ 2	66	4.04	2.32		
รูปแบบใหม่ ครั้งที่ 2	66	0.16	0.54	13.96	0.00*

* มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 เปอร์เซนต์ ($p < 0.05$)

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการศึกษา การเปรียบเทียบประสิทธิภาพ การดำเนินกิจกรรมการตรวจผู้ประกอบการร้านค้า รูปแบบใหม่กับรูปแบบเก่าในด้านงบประมาณ ระยะเวลา พบว่า

- ด้านงบประมาณ ในรูปแบบเก่า มีค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน รวม 23,340 บาท ส่วนรูปแบบใหม่ มีค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน รวม 15,680 บาท ซึ่งน้อยกว่า รูปแบบเก่า เป็นเงิน 7,660 บาท คิดเป็นร้อยละ 32.82

- ด้านระยะเวลา พบว่าในรูปแบบเก่า ใช้ระยะเวลาในการดำเนินงาน รวม 21 วัน ส่วนรูปแบบใหม่ ใช้ระยะเวลาในการดำเนินงาน รวม 12 วัน ซึ่งน้อยกว่า รูปแบบเก่า จำนวน 9 วัน คิดเป็นร้อยละ 42.86

- ด้านผลการดำเนินงาน พบว่า การดำเนินงานในรูปแบบใหม่ มีความแตกต่างจากรูปแบบเก่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 เปอร์เซนต์ ($p < 0.05$) นั่นคือ การดำเนินงานในรูปแบบเก่า ครั้งที่ 2 พบปัญหาจำนวน 267 รายการ ส่วนรูปแบบใหม่ ครั้งที่ 2 พบปัญหา จำนวน 11 รายการ ซึ่งลดลงจากรูปแบบเก่า จำนวน 256 รายการ คิดเป็นร้อยละ 95.88 โดยที่ปัญหาตามพระราชบัญญัติฯ มีจำนวนลดลงมากที่สุด คือ 144 รายการ รองลงมาคือ ปัญหาตามพระราชบัญญัติอาหาร ลดลงจำนวน 111 รายการ และปัญหาตามพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง ลดลงจำนวน 1 รายการ ผู้ประกอบการร้านค้าที่พบปัญหา พบว่า การดำเนินงานในรูปแบบเก่า ครั้งที่ 2 พบปัญหา จำนวน 103 คน ส่วนรูปแบบใหม่ ครั้งที่ 2 พบปัญหา จำนวน 11 คน ซึ่งลดลงจากรูปแบบเก่า จำนวน 92 คน โดยปัญหาตามพระราชบัญญัติอาหาร

มีจำนวนลดลงมากที่สุด คือ 52 คน รองลงมาคือ ปัญหาตามพระราชบัญญัติยาลดลงจำนวน 39 คน และปัญหาตามพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง ลดลงจำนวน 1 คน จำนวนปัญหาและร้อยละต่อผู้ประกอบการร้านค้า พบว่า การดำเนินงานในรูปแบบเก่า ครั้งที่ 2 พบปัญหาเฉลี่ย 4.04 รายการ/คน โดยจำนวนปัญหาที่พบมากที่สุด มีจำนวน 9 รายการ ซึ่งพบในผู้ประกอบการร้านค้า 1 คน และผู้ประกอบการร้านค้าที่ไม่พบปัญหา จำนวน 2 คน ส่วนการดำเนินงานในรูปแบบใหม่ ครั้งที่ 2 พบปัญหาเฉลี่ย 0.16 รายการ/คน โดยจำนวนปัญหาที่พบมากที่สุด มีจำนวน 3 รายการ ซึ่งพบในผู้ประกอบการร้านค้า 1 คน และผู้ประกอบการร้านค้าที่ไม่พบปัญหา จำนวน 59 คน

จากผลการศึกษาพบว่า การดำเนินกิจกรรมการตรวจผู้ประกอบการร้านค้ารูปแบบใหม่จะมีประสิทธิภาพที่ดีกว่ารูปแบบเก่า ทั้งในด้านงบประมาณ ระยะเวลา และผลการดำเนินงาน ซึ่งสอดคล้องตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ข้อแตกต่างที่อาจทำให้ประสิทธิภาพการดำเนินกิจกรรมการตรวจผู้ประกอบการร้านค้ารูปแบบใหม่แตกต่างจากรูปแบบเก่า คือ ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ออกปฏิบัติงานในรูปแบบใหม่มีเจ้าหน้าที่สาธารณสุขนอกเขตพื้นที่รับผิดชอบรวมอยู่ด้วย ทำให้ผู้ประกอบการร้านค้าให้ความร่วมมือในการดำเนินงานมากขึ้น ด้านระยะเวลาในการจัดอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการร้านค้าในรูปแบบใหม่ จัดขึ้นในช่วงภาคค่ำ เป็นการอำนวยความสะดวกและเพื่อเพิ่มความร่วมมือในการเข้าร่วมประชุมด้วยตนเองของผู้ประกอบการร้านค้า ด้านการจัดทำบันทึกข้อตกลงในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์สุขภาพ ในรูปแบบใหม่มีการจัดทำข้อตกลงที่เป็นลายลักษณ์อักษรขึ้นอย่างชัดเจน ระหว่างเจ้าหน้าที่และผู้ประกอบการร้านค้า ทำให้ผู้ประกอบการร้านค้าเกิดความตระหนักในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์สุขภาพในร้านมากขึ้น ด้านกิจกรรมการตรวจผู้ประกอบการร้านค้า ในรูปแบบใหม่มีการตรวจผู้ประกอบการร้านค้า ครั้งที่ 2 โดยไม่แจ้งให้ทราบล่วงหน้า เป็นการกระตุ้นให้ผู้ประกอบการร้านค้ามีการเตรียมความพร้อมต่อกิจกรรมการตรวจอยู่เสมอ

ข้อเสนอแนะ

ในการดำเนินกิจกรรมการตรวจผู้ประกอบการร้านชำในรูปแบบใหม่นั้น ต้องอาศัยกระบวนการวางแผนที่รอบคอบ ทั้งในด้านการกำหนดเป้าหมาย ระยะเวลาการจัดแบ่งหน้าที่ และขั้นตอนการดำเนินงานที่ผ่านการซักซ้อม ตลอดจนมีการปรับปรุง แก้ไขจุดบกพร่องต่างๆ ทั้งในระยะก่อนดำเนินงาน ระหว่างดำเนินงาน และหลังดำเนินงาน โดยมีหลัก 3 ประการ คือ 1) การวางแผนและการบริหารจัดการ 2) เพิ่มศักยภาพและความสามารถเฉพาะด้าน เช่น ทักษะการเจรจาต่อรองกับผู้ประกอบการร้านชำ เป็นต้น และ 3) การทำงานเป็นทีม

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากโครงการพัฒนาศักยภาพการจัดการปัญหาคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพ เครือข่ายคุ้มครองผู้บริโภคระดับพื้นที่เขต 11 (เดิม) โดยได้รับความอนุเคราะห์และให้คำปรึกษาจาก ผศ.ดร.อารีวรรณ เขียวชาญวัฒนา และ ผศ.ดร.ชาญชัย จารุภาชนี่ คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น และ ภก.ณรงค์ชัย จันทร์พร หัวหน้ากลุ่มงานคุ้มครองผู้บริโภค

และเภสัชสาธารณสุข สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครพนม ที่ให้โอกาสในการทำวิจัยครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

1. กลุ่มกฎหมายอาหารและยา สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา. รวมกฎหมายอาหารและยา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: พิมพ์อักษร. 2537
2. กลุ่มควบคุมเครื่องสำอาง สำนักงานควบคุมเครื่องสำอางและวัตถุอันตราย สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา. คู่มือเครื่องสำอางทาสีฝ่า หน้าขาว ที่อันตรายและผิดกฎหมาย. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ. 2556
3. กองควบคุมเครื่องมือแพทย์ สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา. รวมคำพิพากษา ระเบียบกระทรวงสาธารณสุข คำสั่งสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาที่เกี่ยวข้องกับ พรบ.เครื่องมือแพทย์ ปี 2551. กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย 2556
4. กองควบคุมวัตถุเสพติด สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา. รวมกฎหมายวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ออกตามความในพระราชบัญญัติวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท พ.ศ. 2518 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม. กรุงเทพฯ: สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. 2548
5. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครพนม. แบบบันทึกการตรวจแนะนำร้านค้า. นครพนม. 2555

